

PROF. HENRI H. STAHL LA A 90-A ANIVERSARE

De curînd au fost aniversate la București două evenimente importante, cu strînsă legătură între ele: 55 de ani de la întemeierea Muzeului Satului și 90 de ani de la nașterea unuia dintre cei mai mari specialiști ai sociologiei românești.

Cu prilejul aniversării Muzeului Satului au fost omagiați întemeietorii acestei prestigioase instituții de cultură, vorbitorii subliniind și rolul deosebit al prof. H. H. Stahl în cadrul cercetărilor monografice, precum și în afirmarea sociologiei ca știință în țara noastră.

H. H. Stahl s-a născut într-o casă de cărturari: bunicul, Iosif Stahl (1820—1890), a fost orientalist, cunoscător a 12 limbi; tatăl, Henri Stahl (1877—1942), a fost profesor de istorie și a publicat un manual de paleografie slavă. H. H. Stahl, născut în 1901, urmează după terminarea liceului cursurile Facultății de Drept (1918—1921), dar atmosfera de studiu în care crescuse, lecturile de istorie, filozofie și literatură din biblioteca familiei, îl îndepărtează de «lumea tribunalelor», fiind ispitit de «sociologia rurală».

Întîlnirea cu prof. Dimitrie Gusti în 1926 a fost hotărîtoare pentru tînrul dornic să se apropie de viața satului, deși urma cursurile de doctorat în drept. La propunerea profesorului, H. H. Stahl participă mai întîi la campania monografică din satul Rușeșu — jud. Brăila și apoi la toate celelalte cercetări monografice. Așa cum mărturisește prof. H. H. Stahl, colaborarea sa cu marele sociolog nu a încetat decît odată cu moartea acestuia în 1955.

Dar H. H. Stahl nu a fost numai un simplu colaborator al prof. D. Gusti. El a interpretat în felul său metodele de cercetare monografică, aducînd o contribuție directă la dezvoltarea ideilor ce se conturau în cadrul primelor campanii de cercetări monografice. În concepția sa, «cadrul cosmologic» era echivalent cu «antropogeografia»; «cadrul biologic» era similar cu «demografia, biologia socială și

sănătatea publică»; «cadrul istoric» nu era altceva decît istorie, iar «cadrul psihologic» era disciplina «psihologiei sociale»¹. Această interpretare originală a «sistemului» gustian s-a manifestat cu pregnanță în cercetările sociologice conduse ulterior de prof. H. H. Stahl. Contribuția sa la elaborarea metodologiei de cercetare este esențială, așa cum rezultă din lucrarea cu caracter teoretic *Tehnica monografiei sociologice*. Concepția sa clară, fundamentată riguros științific apare și într-una din cele mai importante lucrări privitoare la Țara Vrancei, anume: *Nerej, un village d'une région archaïque, monographie sociologique*, I—III, București, 1939.

Spre deosebire de doctrina gustiană, potrivit căreia sociologia trebuia să se ocupe doar cu prezentul și trecutul imediat, lucrările prof. H. H. Stahl au toate o serioasă bază istorică, în care «timpul lung», cel al «structurilor sociale», se adîncește pînă la etapele antropogenezei și se avîntă pînă în contemporaneitate². Exemplul cel mai concludent îl constituie în acest sens lucrarea *Contribuții la studiul satelor devălmașe românești*, I—III, București, 1958—1961, I—374 p.; II—365 p.; III—457 p.

Doctor în sociologie (1939), profesor universitar, redactor șef al colecției *Biblioteca Historica Romaniae*, membru al Academiei de Științe Sociale și Politice, președinte al Secției de sociologie (1970), membru corespondent al Academiei Române (1990) H. H. Stahl a îmbinat permanent studiile de sociologie cu cele de istorie, încercînd să rezolve probleme controversate din istoria evului mediu românesc. Preocupările sale pentru satul românesc s-au concretizat în lucrări de referință dintre care cităm numai cîteva: *Documente vrîncene, cărți domnești, hotărnicii răvașe și izvoade*, București, 1929, 200 p. (în colaborare); *Les anciennes com-*

¹ Henri H. Stahl, *Amintiri și gînduri*, București, Edit. Minerva, 1981, p. 26.

² *Ibidem*, p. 60.

munautés villageoises roumaines; asservissement et pénétration capitaliste, Paris, 1969, 254 p.; *Controverse de istorie socială românească*, București, 1969, 275 p.; *Studii de sociologie istorică*, București, 1972, 235 p.

Preocupările sale științifice nu l-au împiedicat să se aplece asupra unei cerințe esențiale, aceea a pregătirii studenților, inițiind publicarea « Curierului echipelor studențești » (1935—1938), transformat în 1939 în « Curierul Serviciului Social ».

Tot pentru a încuraja tineretul și a-i da posibilitatea să se afirme în scris, H. H. Stahl a participat în 1936 la realizarea revistei « Sociologia românească », organ al Secției de sociologie a Institutului Social Român.

Unul din marile merite ale prof. Dimitrie Gusti este acela de a fi inițiat și realizat cu ajutorul colaboratorilor săi Muzeul Satului din București, conceput ca un muzeu social. Muzeul gândit de profesorul Gusti a prins contur prin colaborarea cu H. H. Stahl, care a schițat un plan general, și cu Victor Ion Popa, care a făcut planurile arhitecturale, devizele și schițele de detaliu. Muzeul s-a deschis în cadrul « Lunei Bucureștilor » în 1936. Expoziția organizată la Muzeul Satului cu prilejul aniversării a 55 de ani de existență ilustrează din plin contribuția prof. H. H. Stahl la înființarea acestei instituții.

Un aport esențial la cunoașterea realităților sătești a avut H. H. Stahl și în perioada în care s-a ocupat cu organizarea serviciului exterior

al Institutului de Statistică și al statisticii administrative. Serviciul era conceput de Sabin Manuilă, director general al Institutului, ca un sistem de documentare socială acoperind tot teritoriul țării. Pentru realizarea acestui serviciu prof. H. H. Stahl a organizat o serie de « școli de cenzori statistici », în cadrul cărora a predat cursuri de « sociologie » pentru cunoașterea istoriei sociale.

Sociologul H. H. Stahl și-a ales colaboratorii dintre participanții la cercetările monografice ale Școlii sociologice. Se foloseau recensămintele anterioare, documente istorice, hărți vechi, date de arhivă, fișe de teren culese prin cercetările monografice în sate. În stabilirea realităților fiecărui sat argumentele hotărâtoare erau documentul, harta, fișa de teren. Datele culese atunci sînt de o importanță covârșitoare și metoda folosită poate constitui un exemplu pentru cercetări viitoare.

Astăzi, cînd eruditul sociolog Henri H. Stahl împlinește 90 de ani, se poate spune că întreaga sa viață constituie un exemplu de probitate științifică, de receptivitate la tot ceea ce se bazează pe o pregătire serioasă, de pasiune pentru cercetarea sociologică și istorică a satului. În toate acțiunile sale, prof. H. H. Stahl s-a dovedit un om curajos și tenace, afirmîndu-și convingerile întotdeauna, indiferent de împrejurări.

Dr. GEORGETA STOICA